

Sonja Wyss

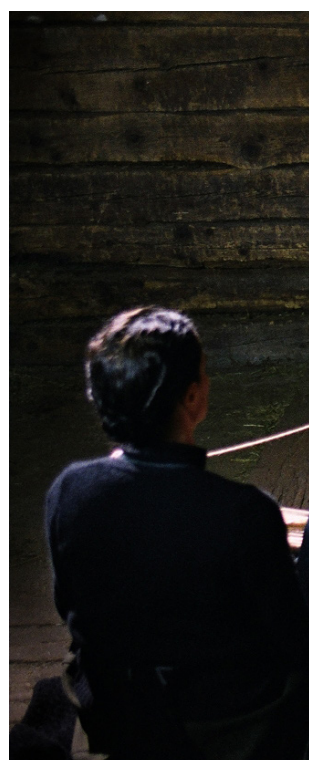
Stills uit To date

Het **voortschrijden** van de tijd in beeld

De films van Sonja Wyss

"Als kind heb ik geleerd om goed te kijken en een scherpe blik te ontwikkelen voor wat echt is. Ook in mijn werk zoek ik naar een naakte waarheid". In 1967 op de Bahama's geboren, groeide Sonja Wyss op in Zwitserland. In Zürich begon ze in 1990 aan de Zürcher Hochschule der Künste, werd het jaar daarop aangenomen op de Rietveld Academie en verhuisde naar Amsterdam. "Ik verlangde naar inhoud en zocht naar iets wezenlijks." Dit artikel belicht een selectie van haar beeldende filmwerk.

Door Pim Hügel

Still uit Greifensee

Still uit Winterstille

Naast het werken aan ruimtelijke installaties en objecten ontdekte Sonja aan het eind van de Rietveld video. Het element 'tijd' werd hiermee interessant omdat zij er een proces mee kon laten zien waarin ook geluid en ritme z'n plek kreeg.

"Op de eindexpositie werden mijn eerste video's *To Date* en *Get off my back* er gelijk uit gepikt! *To Date* werd een groot succes, won een prijs en werd internationaal op televisie, festivals, galleries en musea vertoond." De camera focust op een jonge vrouw die haar ogen richt op de lens alsof het een spiegel is terwijl ze jou als toeschouwer lijkt aan te kijken. Ze brengt foundation aan, stift haar lippen, bewerkt haar ogen met oogschaduw en eyeliner en verzorgt haar net gewassen haar. Maar gaandeweg nemen driftige nervositeit en snelle handelingen het over. Hoekig smeert ze lippenstift als stoepkrijt rond haar lippen en trekt de eyeliner vet vol over haar slapen. Opgesloten in je eigen verwachtingen staar je naar ontluistering ... wie beschouwt nu wie ...

Haar video *Grüezi wohl Frau Stirnimaa* werd op het officiële filmfestival in Cannes in het programma Quinzaine des Réalisateurs gepresenteerd. Via het filmfonds 'de Verbeelding' realiseerde zij in 2008 met *Winterstilte* haar eerste verhalende bioscoopfilm zonder dialoog. Deze film won een Gouden Kalf voor het geluidsontwerp en draaide op de Berlinale (Forum) en vele andere festivals.

Tot in 2010 was dialoog nauwelijks aanwezig in haar filmwerk. Door het schrijven van korte verhalen tijdens haar Master op de Filmacademie

kwam daar verandering in. Zo verkende ze verschillende stijlen, dialoogvormen en perspectieven, zoals die in *Greifensee* tot uitdrukking komen: Door een zonnig berglandschap rijdt een moeder met haar dochter Lilith en een lers vakantiegoetje naar een meer. De onderlinge communicatie verloopt korzellig. In de auto is het benauwd. Het klikt niet tussen de meisjes. Je proeft de onderhuidse spanning, zoals dat op eindeloos lange warme ritten kan oplopen. Bij het meer stappen ze over in een roeiboot. Moeder pakt de riemen en roeit de boot steeds verder het meer op. Lilith ziet al dat glasheldere water en tegen de uitdrukkelijke wil van haar moeder springt ze toch overboord. Onder water ervaart ze de bevrijdende lichtheid van haar bestaan en geniet van de koelte en stilte. Ze dartelt als een dolfin zo soepel tot ze proestend weer boven water komt, om zich heen kijkt en ver weg haar moeder en 't logeetje kleiner en kleiner ziet worden ... ze schreeuwt het uit...

"Niet het handelen van mensen – dat vaak tegenstrijdig is en niet zelden onbegrijpelijk – maar de onderliggende emotie is universeel."

In 2014 verfilmde ze voor haar Master-examen *What time is it*. Met de inbreng van choreografe Cecilia Moisio kwam dit jaar haar nieuwste film *She/Her* tot stand. In maart werd deze film via NPO uitgezonden en Arte schafte hem aan: Aan een tafeltje in een druk restaurant prikken een moeder en haar volwassen dochter een vorkje en praten met elkaar. De dochter probeert haar iets duidelijk te maken. Maar op het verbale vermogen van de moeder lijkt

Filmposter *She/Her*

iedere poging om tegengas te geven schipbreuk te lijden. Ze verontschuldigt zich en gaat naar het toilet. Verkrampd en kromgetrokken staart ze in de spiegel, deinst terug en stapt weer naar voren. Met toenemende energie en zwiepende haren draait ze zich om. Het geschokt gaat over in langgerekte dynamische bewegingen, alsof ze zich in een rituele dans reinigt. Terug aan tafel reageren alle bezoekers als één dansend lichaam asymmetrisch op haar gedecideerde gebaren om het pantser te breken en als gelijke tot de kern van haar moeder te komen.

Nu werkt Sonja aan een filmplan voor een ethische documentaire vanuit een poëtische invalshoek over familietradities. Haar documentaire-opzet is genomineerd voor verdere ontwikkeling via het IDFA en Mediafonds naast vijf andere inzendingen. In november wordt de uitslag bekend gemaakt. De winnaar ontvangt € 125.000,- om zijn/haar film te realiseren.

Voor CV, info, teasers en filmfragmenten
www.sonjawayss.com

Alle (art) video's en films:

Get off my back (1996 – 5 min.)
Rex (1997 - loop)
To Date (1998 – 8:30 min.)
Pipi (1998 – 30 min.)
Camilla (1999 – 15 min.)
Grüezi wohl Frau Stirnimaa (1999 – 3:06 min.)
Purity (2000 – 5 min.)
Hoch-Zyte (2001 – 6 min.)
Die Krähe (2002 – 8:30 min.)
Ich will raus (2007 – 5 min.)
Winterstilte (2008 – 70 min.)
Krinoline (2010 – 4 min.)
Greifensee (2013 – 10 min.)
What time is it (2014 – 16 min.)
She/Her (2016 – 11 min.)